

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
elmarknadscentralen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en elmarknadscentral skall inrättas på handels- och industriministeriets förvaltningsområde direkt underställd ministeriet. Centralen skall sköta de uppgifter som propositionen om elmarknadslagen (RP 138/94) stipulerar att en elmarknadsmyndighet skall handha.

Elmarknadscentralen skall ha i uppgift att övervaka elmarknaden och främja verksamheten på den på det sätt som stadgas i elmarknadslagen. Dessutom skall det senare kunna stadgas eller bestämmas att centralen skall sköta andra uppgifter som lämpar sig för dess verksamhetsområde.

Elmarknadscentralen är ett snävt sakkunni- ämbetsverk som köper sina förvaltnings- och stödtjänster utifrån. De kostnader som övervakningen förorsakar skall täckas genom avgifter för övervakning, tillstånd och tjänster enligt de grunder som stadgas i elmarknadslagen.

Propositionen ansluter sig till propositionen om statsbudgeten för 1995 och är avsedd att bli behandlad i samband med den.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft två månader tidigare än elmarknadslagen, dock senast samtidigt med den, den 1 juni 1995.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	3.2. Verknningar i fråga om organisation och personal	7
ALLMÄN MOTIVERING	3	3.3. Miljöeffekter	8
1. Inledning	3	4. Beredningen av propositionen	8
2. Nuläge och de föreslagna ändringarna	3	4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	8
2.1. De nuvarande myndighetsverksamheterna på ellagstiftningens område	3	4.2. Remissutlåtanden	8
2.2. Ändringsbehov som föranleds av elmarknadslagen	3	5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	8
2.3. De viktigaste förslagen	4	5.1. Samband med andra propositioner	8
2.3.1. Elmarknadsmyndighetens organisatoriska ställning	4	DETALJMOTIVERING	9
2.3.2. Elmarknadsmyndighetens uppgifter	6	1. Motiveringar till lagförslaget	9
2.3.3. Elmarknadscentralens ledningsorganisation	6	1 §. Elmarknadscentralens uppgifter	9
3. Propositionens verkningar	7	2 §. Elmarknadscentralens direktör	9
3.1. Ekonomiska verkningar	7	3 §. Grunderna för avgifter	9
3.1.1. Verknningar på elpriset	7	4 §. Närmare stadganden	9
3.1.2. Statsekonomiska verkningar	7	5 §. Ikraftträdande	9
		2. Ikraftträdande	9
		LAGFÖRSLAGET	11

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Regeringen gav den 25 augusti 1994 riksdagen en proposition med förslag till elmarknadslag (RP 138/94). Avsikten med den är att förbättra elmarknadens funktionsduglighet, minska hindren för konkurrens och slopa onödiga reglering av den del av elmarknaden där konkurrens är möjlig, d.v.s. inom produktionen och försäljningen av samt utrikeshandeln med el.

Enligt propositionen skall emellertid klara spelregler ställas för elnäten som till sin karaktär är monopol. Nättinnehavarna skall behöva tillstånd för sin verksamhet. De centrala stamnätsbolagen får på sitt ansvar att upprätthålla driftsäkerhet i elsystemet i landet. Stam- och regionnätledning skall få byggas endast med tillstånd.

Försäljningen av el skall inte längre vara beroende av tillstånd. För att småförbrukarnas intressen skall kunna tryggas bör minutförsäljaren vara skyldig att leverera el till de kunder som inte omfattas av konkurrensen.

I propositionen om elmarknadslagen ingår inrättandet av en snäv myndighetsverksamhet (elmarknadsmyndighet) för att det på ett behörigt sätt skall gå att övervaka att syftena med lagen uppfylls.

I de allmänna motiveringarna till propositionen om statsbudgeten för 1995 föreslås att den elmarknadsmyndighet som förutsätts i elmarknadslagen skall inrättas. Under momentet 32.01.27 föreslås ett anslag om 2,2 milj. mark för inledandet av ifrågakavande myndighetsverksamhet. Från och med år 1996 skall de kostnader som elmarknadscentralen ger upphov till huvudsakligen eller helt täckas med inkomsterna från avgifter för övervakning, tillstånd och tjänster.

2. Nuläge och de föreslagna ändringarna

2.1. De nuvarande myndighetsverksamheterna på ellagstiftningens område

Elnätsverksamheten och elmarknaden regleras i dagens läge huvudsakligen med stöd av ellagen (319/79). Elförsäljningen övervakas också med stöd av lagen om konkurrensbe-

gränsningar (480/92) och konsumentskyddslagen (38/78). Dessutom övervakas byggandet av kraftverk och elnät enligt många speciallagar.

Minutförsäljningen av el är enligt ellagen klar monopolverksamhet. Elverken har ensamrätt att bygga distributionsnät på sina distributionsområden och därigenom i praktiken också att leverera el. Elverken är inte skyldiga att överföra andras el i sitt elnät. Någon övervakning av elpriset finns inte men missbruk av dominerande ställning på marknaden förbjuds i lagen om konkurrensbegränsningar.

Myndighetsverksamheterna enligt ellagen sköts av handels- och industriministeriet och av den offentlighetsrättsliga föreningen Elinspektionscentralen under ministeriets övervakning. Ministeriet beviljar elverkstillstånd, behandlar byggnadstillstånd och -anmälningar som gäller kraftverk och elledningar, fastställer elleveransvillkoren och bestämmer vid behov om skyldighet att leverera el. Inom dessa uppgifter har myndighetsövervakningen främst gällt elsystemets säkerhet, tekniska funktionsduglighet, ändamålsenlighet och trygghet. Uppgifterna har kunnat skötas på ministeriets energiavdelning med en årlig insats på ett par årsverken.

Elinspektionscentralens uppgifter ansluter sig främst till övervakningen av elsäkerheten. Dessutom bistår centralen ministeriet t.ex. vid övervakningen av byggandet av elledningar samt av elverken.

2.2. Ändringsbehov som föranleds av elmarknadslagen

De tillstånds- och övervakningsärenden enligt ellagen vilka ansluter sig till produktion, överföring och försäljning av el har kunnat skötas med ett mycket litet antal personer på handels- och industriministeriet. Delvis har detta berott på att övervakningen av de system som sammanhänger med överföringen och distributionen av el för det mesta har inneburit övervakning av teknisk natur.

Det att konkurrensen på elmarknaden tilltar gör å ena sidan att marknadsparternas ömsesidiga övervakning av att spelreglerna iakttas också ökar. Å andra sidan ställer elmarknadslagen många nya regler och bestämmelser för den elaffärsverksamhet som inte omfattas av konkurrens. Att dessa iakttas borde kunna

övervakas. Dessutom är elmarknaden åtminstone i begynnelskedet centraliserad och för att målen med elmarknadslagen skall kunna realiseras krävs att myndigheterna styr och övervakar detta.

De ändringar som elmarknadslagen medför för den finska elmarknaden är så stora att det också med tanke på samhällets helhetsintresse är skäl att genom tillräcklig styrning och övervakning säkerställa att ändringen kan genomföras behärskat och dess förlopp vid behov korrigeras.

2.3. De viktigaste förslagen

2.3.1. Elmarknadsmyndighetens organisatoriska ställning

När elmarknadslagen bereddes blev behovet av en elmarknadsmyndighets verksamhet uppenbart först vid slutet av beredningen. Därför hann man inte innan propositionen avläts tillräckligt grundligt utreda alternativ i anslutning till myndighetens organisation och förvaltning, utan i motiveringarna till propositionen om elmarknadslagen lämnades frågan om var myndighetsverksamheterna skulle placeras öppen. Enligt motiveringarna kunde sakkunnigmyndigheten vara underställd ministeriet antingen i samband med någon myndighetsorganisation som redan existerar eller separat. Om inrättandet av myndigheten skall stadgas genom lag, i samband med vilken också myndighetens organisatoriska ställning skall avgöras.

När den organisatoriska ställningen utreddes granskades följande placeringsalternativ närmare: i samband med ministeriet, vid Elinspektionscentralen, vid konkurrensverket och som ett separat ämbetsverk.

I samband med ministeriet

Ministeriet bereder politiska beslut och därmed i synnerhet författningar. Ministeriet bereder och genomför också den ekonomiska styrningen av den verksamhet som ankommer på dess ansvarsområde.

Handels- och industriministeriets energiavdelning har skött tillstånds- och övervakningsärenden enligt den nuvarande ellagen. Säkerhetsövervakningen har skötts av Elinspektions-

centralen. Ministeriet har systematiskt strävat efter att genomföra de principbeslut av statsrådet som i samband med utvecklandet av förvaltningen har getts om tillstånds- och normärenden. Dessa beslut gäller fördelningen av uppgifter och arbete mellan ministeriet och de ämbetsverk som lyder under det i samband med revideringen av lagstiftningen för olika branscher.

Avsikten är att endast enskilda tillstånds- och övervakningsärenden som är av samhällelig betydelse skall behandlas på ministeriet. Övervakningen av att enskilda tillstånd och byggnadstillstånd som ankommer på elmarknadsmyndigheten utfärdas och av att tillståndsvillkoren i anslutning till dessa iakttas anses inte höra till ett politiskt styrt ministeriums uppgifter. Dessa uppgifter sköts naturligtast om sakkunniga ansvarar för dem under ministeriets strategiska styrning.

Också i förslaget till elmarknadslag har man utgått ifrån att myndighetsuppgifterna utförs av två olika instanser, handels- och industriministeriet och elmarknadsmyndigheten. Den allmänna övervakningen av att syftena med lagen genomförs och över utvecklingen på elmarknaden skall ankomma på ministeriet. Ministeriet ger också normer om närmare tillämpning av lagen. Dessutom skall ministeriet övervaka importen och exporten av el samt bevilja tillstånd att bygga ledningar som överskrider landets gränser och att bygga oljedrivna kraftverk.

Elmarknadsmyndigheten skall ha i uppgift att bevilja nättillstånd, fastställa ansvarsområden, bevilja byggnadstillstånd, övervaka prissättningen av nätverksamheten och dess effektivitet och övervaka prissättningen av minutförsäljningen. Dessutom skall elmarknadsmyndigheten bistå ministeriet vid beredningen av bestämmelser som tillämpar lagen samt tillhandahålla rådgivnings- och sakkunnigtjänster.

Utgående från ovanstående beslöt man sig vid beredningen av elmarknadslagen för en arbetsfördelning där ministeriet har sina egna, klart reglerade uppgifter och elmarknadsmyndighetens uppgifter är typiska för en övervakningsmyndighet. Dessa är det inte ändamålsenligt att sköta på ministerienivå.

Elinspektionscentralen

En beredning som siktar till omorganisering

av Elinspektionscentralens uppgifter har inlets på handels- och industriministeriet. Enligt preliminära planer är avsikten att påvisandet av överensstämmelse och myndighetsövervakningen organisatoriskt skall skiljas åt från varandra. En del av Elinspektionscentralens nuvarande uppgifter som t.ex. marknadsövervakningen av elutrustning samt övervakningen av att överföringsutrustningen och elinstallationerna stämmer överens med bestämmelserna skall också i fortsättningen vara myndighetsuppgifter.

Elinspektionscentralens nuvarande myndighetsuppgifter inriktar sig klart på att säkerställa och upprätthålla teknisk säkerhet och står därmed relativt långt från de uppgifter gällande övervakningen av verksamheten på marknaden, vilka det stadgas att elmarknadsmyndigheten skall handha. Till följd av att den sakkunskap som verksamheterna och skötseln av dem förutsätter är så olika varandra kan man inte få någon funktionell fördel av att förena dem i samma organisation.

Om den del av elinspektionen som förblir myndighetsverksamhet bevarar sin nuvarande karaktär av offentligrättslig förening, kan den inte heller till följd av sin förvaltningsmodell anses som en naturlig ram för en myndighetsverksamhet som strävar efter att främja och säkerställa konkurrensen.

Konkurrensverket

Av de myndigheter som är verksamma på närliggande uppgiftsområden vore konkurrensverket den naturligaste existerande enheten för de nya uppgifter som elmarknadslagen förutsätter.

I propositionen om elmarknadslagen har det förutsatts att elmarknadsmyndigheten skall kunna överföra ett ärende som förutsätter tolkning av stadgandena om konkurrensbegränsningar till behandling i konkurrensverket.

I enlighet med propositionen om elmarknadslagen skall en elnätinnehavare på basis av tillstånd få lagligt monopol på förmedlingen av el på sitt område. Med myndighetsövervakning av monopol strävar man efter att förhindra missbruk av dominerande ställning på marknaden som baserar sig på monopol. Dessutom förpliktigar lagpropositionen en nätinnehavare som har monopolställning att i stor omfattning offentliggöra uppgifter som gäller nätets verk-

samhet och ekonomi. Nätets ekonomi skall också enligt propositionen särredovisas från samma innehavares eventuella produktion och försäljning av el.

Konkurrensverkets verksamhetsidé är att skydda marknadsekonomin från konkurrensbegränsningar som förhindrar dess verksamhet. Konkurrenslagstiftningen och konkurrensverket har som centralt mål att förhindra missbruk av dominerande ställning på marknaden.

Till konkurrensverkets verksamhet hör att avslöja karteller och monopol och att vidta åtgärder som syftar till att häva dessa. Övervakningen av lagliga monopol står följaktligen i strid med dess inriktning på sina basuppgifter.

Propositionen om elmarknadslagen förutsätter synnerligen intensiv övervakning som inriktar sig på endast ett område av den ekonomiska verksamheten. Den övervakningsskyldighet som förutsätts i propositionen avviker från konkurrenslagstiftningens allmänna grepp och försätter, om övervakningen förläggs till konkurrensverket, elmarknaden i en annan ställning än övriga ekonomiska sektorer.

I konkurrensverkets arbete skulle de lagstadgade uppgifter som gäller elmarknaden kräva en till sin samhällsekonomiska betydelse större andel av ämbetsverkets totala resurser och kunde därmed föranleda problem för ledandet av verksamheten och för en jämlik användning av resurserna. Obalansen framhävs i och med att övervakningen av elmarknaden enligt propositionen om elmarknadslagen är kundfinansierad samtidigt som konkurrensverkets övriga verksamhet huvudsakligen är budgetfinansierad.

Ett separat ämbetsverk

Utgående från gjorda utredningar och med beaktande av elmarknadsmyndighetens uppgifter samt det faktum att verksamheten huvudsakligen skall finansieras genom avgifter som skall uppbäras av dem som övervakas är det ändamålsenligast att för de myndighetsuppgifter som elmarknadslagen förutsätter inrätta en självständig enhet i ämbetsverksform.

De uppgifter som propositionen om elmarknadslagen förutsätter avviker i så hög grad från uppgifterna vid de enheter som har varit föremål för utredning att inga betydande funk-

tionella synergifördelar kan uppnås genom att dessa uppgifter placeras vid något existerande ämbetsverk.

I det principbeslut som statsrådet gav den 17 juni 1993 om revidering av centralförvaltningen och regionförvaltningen ställs som centrala mål särskilt att förvaltningen skall vara smidig, funktionsduglig och lönsam. Elmarknadsmyndighetens verksamhet skall styras och övervakas av ministeriets energiavdelning. En målinriktad och resultatrik verksamhet, i synnerhet då avsikten är att de kostnader som verksamheten ger upphov till skall täckas med avgifter för tillstånd, övervakning och tjänster, förutsätter en noggrann kostnadsuppföljning för dessa verksamheter. När de uppgifter som elmarknadslagen förutsätter organiseras i ett separat, självständigt ämbetsverk kan också uppföljningen av kostnaderna och den ekonomiska bedömningen av verksamheten bäst genomföras.

För att sköta elmarknadsmyndighetens uppgifter enligt elmarknadslagen behövs en arbetsinsats på ca 10 årsverken. Förvaltnings- och övriga stödtjänster kan köpas av någon lämplig organisation. Verksamheten skall finansieras med avgifter för övervakning, tillstånd och tjänster som uppbärs av kunderna efter inledningskedet, vilket gör att ämbetsverket, enligt dagens perspektiv, inte längre kommer att behöva finansiering ur statsbudgeten.

2.3.2. *Elmarknadsmyndighetens uppgifter*

Syftet med elmarknadsmyndighetens verksamhet är att främja en sund och fungerande konkurrens på elmarknaden. Dess huvudsakliga verksamhetsformer är övervakning av nätverksamheten, beviljande av tillstånd till nätföretagen och för byggande av elledningar, insamlande och publicering av uppgifter om elmarknaden samt övervakning av prissättningen.

Som bäst utreds inrättandet av en marknadsplats för elhandeln, d.v.s. en elbörs. Om en dylik marknadsplats uppkommer och det anses nödvändigt att övervaka den, vore elmarknadscentralen en naturlig myndighetsinstans för detta.

För behörig skötsel av eventuella nya och ännu inte utformade uppgifter måste man senare vid behov kunna stadga eller bestämma

också om nya uppgifter för elmarknadscentralen med anknytning till styrningen och övervakningen av elmarknaden.

2.3.3. *Elmarknadscentralens ledningsorganisation*

Elmarknadsmyndigheten övervakar de parter som är verksamma på elmarknaden. Den beviljar nättinnehavarna nättillstånd och tillstånd att bygga elledningar. En central del av dess verksamhet är uppföljningen och övervakningen av elöverföringen i elnäten och av prissättningen. Myndigheten torde i praktiken bli tvungen att ta ställning till hur godtagbara de olika parternas förfaranden på marknaden är och även till meningsskiljaktigheter som uppkommit dem emellan, fastän den inte är någon besvärsmyndighet.

Handels- och industriministeriet svarar för den allmänna övervakningen av elmarknadslagen. Ministeriet utfärdar föreskrifter och anvisningar som elmarknadscentralen skall genomföra. Dessa och de resultatmål som ministeriet ställer för sitt underlydande ämbetsverk skall utgöra elmarknadscentralens allmänna mål och verksamhetslinjer. Ett intimt och stötningsfritt samarbete mellan ministeriet och elmarknadscentralen är viktigt.

Elmarknadscentralen skall, i egenskap av ett litet sakkunnigämbetsverk, köpa sina förvaltnings- och stödtjänster utifrån. I enlighet med den nuvarande trenden skall ämbetsverkets chef ges möjlighet att leda och styra sitt ämbetsverks verksamhet i enlighet med på förhand uppställda resultatmål och riktlinjer. Elmarknadscentralens årliga budget uppskattas till ca fem miljoner mark. Grunderna för de avgifter som uppbärs för den och storleken på dem bestäms i elmarknadslagen och genom ett beslut av ministeriet. Ekonomiplanen och verksamhetsberättelsen kan godkännas utgående från centralens beredning inom ramarna för normal resultatstyrning på ministeriet.

Utvecklandet av elmarknaden och av övervakningen av den har man för avsikt att sköta åtskilt från elmarknadscentralens förvaltning i samarbete mellan ministeriet, de företag som är verksamma på elmarknaden och branschens sakkunnigorganisationer. Detta samarbete kan t.ex. försiggå i arbetsgrupper som tillsätts från fall till fall eller genom kartläggningar under en

utredningsmans ledning samt genom annan kontakt mellan förvaltningen och de olika parterna.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

3.1.1. Verkningar på elpriset

De årliga verksamhetskostnaderna för den elmarknadscentral som har föreslagits bli inrättad uppskattas till ca fem miljoner mark. Myndighetsverksamheten skall finansieras genom avgifter för övervakning, tillstånd och tjänster enligt de grunder som har fastslagits i elmarknadslagen och lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92). Handels- och industriministeriet skall fatta beslut om avgifterna. Elmarknadscentralens uppskattade kostnader utgör mindre än en tusendedel av omsättningen för nätverksamheten enligt elmarknadslagen, vilket gör att de myndighetsavgifter som den uppbär inte har någon märkbar inverkan på elpriset.

Avsikten med elmarknadscentralens verksamhet är att effektivisera verksamheten på elmarknaden och övervaka monopolprissättningen, vilket gör att den åtminstone på lång sikt också har en sänkande effekt på elpriset. Elmarknadscentralens indirekta inverkan på elpriset är det dock omöjligt att bedöma på förhand och det kan vara mycket svårt att konstatera den t.o.m. efteråt.

3.1.2. Statsekonomiska verkningar

I propositionen om statsbudgeten för 1995 föreslås ett anslag om 2,2 miljoner mark under momentet 32.01.27 för betalning av de utgifter för myndighetsverksamheten som förädlas av att elmarknadslagen verkställs och övervakas. Budgetfinansiering behövs för att inleda verksamheten, eftersom de avgifter för övervakning, tillstånd och tjänster vilka skall uppbäras på basis av elmarknadslagen, som har planerats träda i kraft den 1 juni 1995, börjar flyta in tidigast vid slutet av året. Avsikten är att i fortsättningen täcka de kostnader om uppskattningsvis ca fem miljoner mark som myndighetsverksamheterna ger upphov till genom övervaknings- och tillståndsavgifter som upp-

bärs av de parter som är verksamma på elmarknaden. Sålunda kommer de kostnader som den direkta övervakningen enligt elmarknadslagen ger upphov till inte att anstränga statsbudgeten senare.

Som elmarknadscentralens uppgift har i elmarknadslagen också planerats att den skall bistå handels- och industriministeriet vid beredningen av föreskrifter och anvisningar. Skötseln av dessa uppgifter vid centralen eller ministeriet har ingen nämnvärd betydelse med tanke på kostnaderna. Arbetsfördelningen och beredningsmängden vid elmarknadscentralen kommer att bero på de resurser som står till buds vid ifrågavarande organisationer och om dessa skall beslut fattas från fall till fall, i synnerhet när det är fråga om större projekt.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Innehållet i elmarknadsmyndighetens arbete, organiserandet av myndigheten och dess resursbehov har utretts preliminärt (Pumaco Oy: Sähköviranomaisen tehtävät, resurssit sekä hallinnon järjestyminen). För myndighetsövervakningen behövs en sakkunnighet på ca 10 personer, som kan köpa nödvändiga förvaltnings- och stödtjänster utifrån.

Elmarknadscentralen skall vara direkt underställd handels- och industriministeriet. Ministeriet skall godkänna dess verksamhets- och ekonomiplan och vid behov fastställa bokslutet. Till följd av verksamhetens karaktär och den uppgiftsfördelning som fastslagits i elmarknadslagen är det nödvändigt med ett intimt samarbete mellan ministeriet och centralen. Det tilläggsarbete som den administrativa och ekonomiska styrningen ger upphov till är relativt litet. Motsvarande styrning är nödvändig oberoende av hur elmarknadsmyndighetens verksamhet organiseras.

Elmarknadscentralens verksamhet skall för sin del stöda det övervakningsarbete som konsumentmyndigheterna utför och som gäller lokala nättinnehavares och elförsäljares förhållande till småkonsumenter.

Åtminstone en del ämbetsverk och inrättningar som är underställda handels- och industriministeriet kommer att få sina uppgifter och sin verksamhet omorganiserade så att de motsvarar förändringarna i verksamhetsmiljön och de allmänna utvecklingsmålen för förvalt-

ningen. Vid dessa granskningar kan också ställningen för elmarknadscentralen, som nu skall inrättas, vid behov granskas på nytt.

3.3. Miljöeffekter

Elmarknadscentralen skall enligt propositionen om elmarknadslagen också ha i uppgift att bevilja byggnadstillstånd för minst 110 kilovolts elledningar. Projekt som överskrider landets gränser behandlas dock av ministeriet.

I egenskap av den centrala myndighet som beviljar byggnadstillstånd för elledningar är elmarknadscentralen en naturlig part i situationer där det är skäl att tillsammans med miljömyndigheterna utreda elledningarnas effekter på miljön innan byggnadstillstånd beviljas.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

När tjänstemannaberedningen av förslaget till elmarknadslag framskred och dess innehåll utformades upptäcktes det att den lätta organisation för övervakningen av elmarknaden som planerades i början inte är tillräcklig för att säkerställa dess funktionsduglighet. Också i andra länder där elnäten har öppnats eller där man håller på att öppna dem för konkurrens har man stannat för att inrätta en övervakningsorganisation som garanterar den styrning som behövs.

För att utreda myndighetsverksamhetens omfattning och alternativen i fråga om organiserandet av den lät man Pumaco Oy göra en konsultutredning av elmarknadsmyndighetens uppgifter, resurser och organiserandet av dess förvaltning och ekonomi.

I samband med beredningen av propositionen om statsbudgeten har förhandlingar förts mellan handels- och industriministeriet och

finansministeriet om organiserandet och finansieringen av elmarknadsmyndigheten.

Propositionen har beretts utgående från det material som insamlats vid beredningen av elmarknadslagen som tjänsteuppdrag på handels- och industriministeriet i samarbete med finansministeriets avdelning för utvecklande av förvaltningen och budgetavdelning.

4.2. Remissutlåtanden

Handels- och industriministeriet begärde i två skeden utlåtanden över utkastet till elmarknadslag av centrala representanter för förvaltningen, centrala organisationer för elsektorn och elförbrukarna samt centrala stamnätsbolag. Utlåtanden gavs av ca 40 olika organisationer. Några av dem fäste uppmärksamhet vid att i det senare lagförslaget som gick på remiss hade myndighetsövervakningen utökats jämfört med i det tidigare förslaget. En del remissinstanser ansåg att mindre övervakning vore bättre, för att någon ny myndighet inte skulle behöva inrättas. Å andra sidan ansågs det också viktigt att man i tillräcklig utsträckning följer med att priserna är skäliga. De flesta remissinstanserna tog inte ställning till de punkter som gällde övervakningen och elmarknadsmyndigheten.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

5.1. Samband med andra propositioner

Till riksdagen gavs den 25 augusti 1994 en regeringsproposition med förslag till elmarknadslag (138/94). Avsikten är att denna lag skall träda i kraft senast samtidigt med elmarknadslagen.

Propositionen ansluter sig till propositionen om statsbudgeten för 1995 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1. Motiveringar till lagförslaget

1 §. *Elmarknadscentralens uppgifter.* Enligt 65 § regeringsformen inrättas ämbetsverk och inrättningar genom lag. För skötseln av de uppgifter som enligt propositionen om elmarknadslagen ankommer på en elmarknadsmyndighet skall en separat elmarknadscentral inrättas på handels- och industriministeriets förvaltningsområde och den skall direkt lyda under ministeriet.

Den elmarknadscentral som föreslås bli inrättad skall sköta de myndighetsuppgifter som elmarknadslagen stadgar att den skall handha. Centralen är en övervaknings- och tillståndsmyndighet med följande centrala uppgifter:

- att bevilja nättillstånd och övervaka att tillståndsvillkoren iakttas,
- att fastställa ansvarsområden för distributionsnätinnehavarna,
- att övervaka hur nätverksamheten och minutförsäljningen prissätts och att de är effektiva samt att övervaka att verksamheterna hålls åtskilda,
- att övervaka elleveransskyldigheten och att mätningkostnaderna i anslutning till elleveranserna är skäliga,
- att bevilja byggnadstillstånd som gäller minst 110 kV:s elledningar och övervaka bygandet av elnät,
- att följa elnätsverksamheten och ändringar i den samt att ta emot de anmälningar som ministeriet har fastställt av dem som skall övervakas,
- att tillhandahålla företagen inom elsektorn, olika myndigheter och elanvändare sakkunnig- och rådgivningstjänster,
- att följa med marknaden, utarbета och publicera analyser och statistik,
- att bistå ministeriet vid beredningen och upprätthållandet av de bestämmelser som är nödvändiga för verkställandet av elmarknadslagen.

Bland uppgifterna under inledningsskedet framhävs klart beviljandet av tillstånd till nätinnehavarna. Under åren 1995—1996 uppskattas ca 150 tillståndsansökningar komma in för behandling. Årligen uppskattas 20—50 byggnadstillstånd för elledningar bli beviljade. Under senare verksamhetsår utgörs uppgifterna främst av främjande av marknadens funktionsduglighet, uppföljning av prissättningen och av

att tillståndsvillkoren iakttas samt besiktningar som görs i enskilda fall eller i valda grupper.

För att elmarknaden och verksamheterna i anslutning till den skall kunna styras och övervakas kan det vara nödvändigt att senare stadga eller bestämma om nya myndighetsuppgifter också för elmarknadscentralen, vilket paragrafens tredje moment möjliggör.

2 §. *Elmarknadscentralens direktör.* Chef för elmarknadscentralen är en direktör som ansvarar för centralens verksamhet direkt underställd handels- och industriministeriet. Om direktörens uppgifter och om utnämmandet av honom stadgas genom förordning.

3 §. *Grunderna för avgifter.* Om grunderna för avgifter som skall uppbäras för prestationer som sammanhänger med elmarknadscentralens myndighetsverksamhet skall stadgas i elmarknadslagen. Övriga eventuella tjänster skall prissättas genom ett beslut av handels- och industriministeriet enligt lagen om grunderna för avgifter till staten.

4 §. *Närmare stadganden.* Elmarknadscentralen skall vara ett snävt sakkunnigämbetsverk som köper de förvaltnings- och stödtjänster det behöver utifrån. Uppgifterna har definierats allmänt i 1 §. På basis av elmarknadscentralen kan också handels- och industriministeriet besluta t.ex. om inlämnandet av vissa anmälningar som skall tillställas elmarknadscentralen.

Stadganden om behörighetskrav och andra eventuella förutsättningar för de anställda vid elmarknadscentralen skall enligt normal praxis ges genom förordning. För dem som utövar offentlig makt inrättas tjänster i enlighet med statstjänstemannalagen (750/94).

5 §. *Ikraftträdande.* I 5 § lagförslaget finns ett sedvanligt stadgande om ikraftträdande. Elmarknadsmyndigheten bör vara i full verksamhet när elmarknadslagen träder i kraft. Därför föreslås det att i paragrafen skall stadgas att åtgärder som är nödvändiga för att elmarknadscentralens verksamhet skall kunna inledas när denna lag träder i kraft får vidtas innan lagen träder i kraft.

2. Ikraftträdande

I propositionen om elmarknadslagen har det föreslagits att elmarknadslagen skall träda i

kraft den 1 juni 1995. För att elmarknadscentralen skall kunna inleda sin verksamhet i tillräckligt god tid i förhållande till när elmarknadslagen träder i kraft, bör denna lag träda i kraft ca två månader före elmarknadslagen, dock senast samtidigt med elmarknadslagen. I de allmänna motiveringarna till propositionen om statsbudgeten för 1995 ges en fullmakt om

att den myndighet som elmarknadslagen förutsätter får inrättas och där har anslag reserverats för inledandet av elmarknadsmyndighetens verksamhet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag om elmarknadscentralen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Elmarknadscentralens uppgifter

För tillsynen över elmarknaden och för främjande av elmarknadens funktionsduglighet finns en elmarknadscentral som är underställd handels- och industriministeriet.

Elmarknadscentralen har till uppgift att verka som den elmarknadsmyndighet som avses i elmarknadslagen (/). Centralen sköter de myndighetsuppgifter som anges i elmarknadslagen och som stadgas och bestäms med stöd av den samt främjar verksamheten på elmarknaden.

Elmarknadscentralen kan dessutom ges andra uppgifter som lämpar sig för dess verksamhetsområde enligt vad som stadgas eller bestäms särskilt.

2 §

Elmarknadscentralens direktör

Chef för elmarknadscentralen är en direktör om vars uppgifter och utnämnannde stadgas genom förordning.

3 §

Grunderna för avgifter

Elmarknadscentralen har rätt att uppbära avgifter för sina prestationer. För myndighetsåtgärder uppbärs avgifter enligt vad som stadgas i elmarknadslagen.

4 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om elmarknadscentralens uppgifter, organisation, förvaltning och personal utfärdas genom förordning.

5 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .

Åtgärder för att elmarknadscentralens tjänster skall kunna besättas och andra åtgärder som är nödvändiga för att centralen skall kunna inleda sin verksamhet när lagen träder i kraft får vidtas före ikraftträdandet.

Helsingfors den 30 september 1994

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Handels- och industriminister *Seppo Kääriäinen*

